

№10(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 152 sahifa,
9-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Informatika ta'limida gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	10
Xalikov Akbar Tilovberdiyevich	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	14
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Alisher Navoiy merosi asosida ota-onalarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish	17
Rashidov Javohir Akram o'g'li	
Negotiating Communicative Power and Social Hierarchy in English and Uzbek Literary Discourse: A Comparative Pragmalinguistic Study	22
Nodirabegim Xonturaeva	
STEM yondashuvi asosida o'quvchilarda robototexnika ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik jihatlarini	31
Nasimova Hikoyat Nosirovna	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	37
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Ingliz va o'zbek o'rta asrlar adabiyotining shakllanishi va taraqqiyot omillari: qiyosiy-tipologik tahlil	41
Atanazarova Shoxida Baxramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlarni sel texnologiyasi asosida shakllantirishning metodik imkoniyatlari	47
Normurotova Aziza Karim qizi	
Tarjimonlik kompetensiyalarini rivojlantirish	52
Karayeva Karima Nabiyevna	
Ixtisoslik modullari asosida bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	57
Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi	
O'smir yoshdagi o'quvchilarda internet tobeligining psixologik omillari va uni bartaraf etish yo'llari	61
Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari	65
Jumanova Nasiba Sherboyevna	
Kasbiy ta'limda "media va axborot savodxonligi" fanini o'qitishda o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	69
Shomirzayev Baxtiyor Nazarovich	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	74
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Blended-learning modeli asosida iqtisodiyot fanining o'quv samaradorligini oshirish va o'quv natijalarining sifatini baholash	78
Abdimurodova Luiza Abdimurod qizi	
Tpack modeli asosidagi mashqlar tizimi orqali talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	85
Allamuratov G'ofur Ashurovich	
Periphrasis as a Mechanism of Secondary Nomination in English And Uzbek: a Comparative Linguo-Semantic Study	90
Fazilov Odil	
Fizika ta'limida STEAM yondashuvi asosida barqaror rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirish	97
Omonova Sitara Zafar qizi	
Raqamli ta'lim muhitida generativ sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	102
Rizayeva Sanobar Davlataliyevna	

Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish sinergetik ekotizimini adaptiv transformatsiyalash mexanizmlari.....	108
Supiyeva Buxolida Abduvaliyevna	
Rahbar kadrlarning boshqaruv kompetensiyalarini baholashda psixologik-intellektual o'yin texnologiyalaridan foydalanish	113
To'raxo'jayeva Ra'no Rustam qizi	
Matn bilan ishlashning zamonaviy texnologiyalari (10-sinf ona tili darslari misolida)	118
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Развитие познавательной активности учащихся 6 классов госпитальной школы в процессе самостоятельной работы по ботанике с использованием ИКТ	124
Баходирова Камола Комиловна, Хошимова Гулзода Ойбековна, Рустамова Нозима Фазлиддиновна	
Развитие медиаменталитета студентов в условиях интеграции искусственного интеллекта и витагенных образовательных технологий: модель, методы и критерии оценки.....	130
Рустамова Нодира Рустамовна	
O'quvchilarning aqliy mehnat kompetensiyasini rivojlantirishda tafakkur operatsiyalarining o'rni	137
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li	
Yosh bokschilarni tezlik reaksiya dinamikasini rivojlantirish mexanizmlari	140
Malikzoda Abdulatif Abdubannon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda pedagog-tarbiyachining roli	148
Rahmonqulova Xolida Bosimovna	

IXTISOSLIK MODULLARI ASOSIDA BO'LAJAK LOGOPEDLARNING DIAGNOSTIK-KORREKSION KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi
Namangan viloyati To'raqo'rg'on tumani
28-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi

Annotatsiya: Maqolada bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini ixtisoslik modullarini o'qitish jarayonida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan ko'rib chiqiladi. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan hamda "Logopedik texnologiyalar II" fani ("Logopedik massaj" moduli) doirasida aprobatsiyadan o'tkazilgan to'rt bosqichli (diagnostik, maqsadli yo'naltirish, bosqichma-bosqich hamrohlik qilish, refleksiv-baholovchi) "yo'naltirish" texnologiyasining metodik xususiyatlari tahlil qilinadi. Diagnostik bosqichni korreksion loyihalashtirish topshiriqlari bilan uzviy bog'lash diagnostik-korreksion kompetensiyaning ikki tarkibiy qismini - nuqson va uning mexanizmlarini aniqlash hamda individual tuzatish dasturini loyihalashtirish qobiliyatini - o'zaro uyg'un holda rivojlantirishga xizmat qilishi mumkinligi yoritiladi.

Kalit so'zlar: diagnostik-korreksion kompetensiya, ixtisoslik modullari, "yo'naltirish" texnologiyasi, bo'lajak logoped, logopedik massaj, refleksiv-baholash, metakognitiv ko'nikmalar, kredit-modul tizimi.

Abstract: The article examines methodological approaches to improving the development of diagnostic-correctional competencies of future speech therapists through the teaching of specialty modules. It discusses the methodological features of the author's four-stage "orientation" technology (diagnostic, goal-orientation, stage-by-stage support, and reflective-evaluative stages), developed and piloted within the course "Speech Therapy Technologies II" (module "Speech Therapy Massage"). The article suggests that connecting the diagnostic stage with correctional design tasks may contribute to the integrated development of two components of diagnostic-correctional competence: identifying a disorder and its underlying mechanisms, and designing an individualized correction programme.

Key words: diagnostic-correctional competence, specialty modules, orientation technology, future speech therapist, speech therapy massage, reflective assessment, metacognitive skills, credit-module system.

Аннотация: В статье рассматриваются методические подходы к совершенствованию процесса развития диагностико-коррекционных компетенций будущих логопедов при изучении специализированных модулей. Анализируются методические особенности разработанной автором и апробированной в рамках дисциплины "Логопедические технологии II" (модуль "Логопедический массаж") четырёхэтапной технологии "ориентирования" (диагностический этап, этап целевого ориентирования, поэтапного сопровождения и рефлексивно-оценочный этап). Отмечается, что взаимосвязь диагностического этапа с заданиями по коррекционному проектированию может способствовать согласованному развитию двух компонентов диагностико-коррекционной компетенции – выявления нарушения и его механизмов, а также проектирования индивидуальной коррекционной программы.

Ключевые слова: диагностико-коррекционная компетенция, специализированные модули, технология "ориентирования", будущий логопед, логопедический массаж, рефлексивное оценивание, метакогнитивные умения, кредитно-модульная система.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar, jumladan, oliy ta'lim muassasalarida Yevropa kredit o'tkazish va jamg'arish tizimi (ECTS) asosidagi kredit-modul tizimiga bosqichma-bosqich o'tish jarayonlari maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishida kadrlar tayyorlash sifatini yanada oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratishni taqozo etmoqda.

Logoped-mutaxassisning kasbiy faoliyatida o'zaro uzviy bog'liq bo'lgan ikki muhim tarkibiy qism ajralib turadi: nutq nuqsonini va uning mexanizmlarini aniqlash (diagnostik komponent) hamda shu tashxis asosida individuallashtirilgan tuzatish dasturini loyihalashtirish va amalga oshirish (korreksion komponent).

Pedagogik amaliyotda diagnostik va korreksion komponentlarni o'zaro uyg'unlashtirish imkoniyatlarini yanada kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy o'qitish jarayonida diagnostikaga oid nazariy bilimlar va korreksiya usullariga doir amaliy ko'nikmalar ayrim hollarda alohida mashg'ulotlar doirasida o'zlashtirilishi mumkin. Bunday yondashuvda talabalarining tashxis natijalaridan kelib chiqib, individual tuzatish dasturini mustaqil loyihalashtirish ko'nikmalarini izchil rivojlantirishga qo'shimcha metodik e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Shu nuqtayi nazardan, ixtisoslik modullarini o'qitish samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish, xususan, diagnostik va korreksion faoliyatni yagona metodik tizim asosida uyg'unlashtirish istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida qaraladi.

Maqolaning maqsadi - bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini ixtisoslik modullari asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish yo'llarini ilmiy-metodik jihatdan asoslash hamda bu borada olib borilgan tajriba-sinov ishi natijalarini tahlil qilishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak defektolog va logopedlarni kasbiy tayyorlash muammosi respublikamiz va xorijiy olimlar tomonidan turli jihatdan tadqiq etilgan.

N. V. Pirniyazova, A. A. Bekimbetova va Z. A. Dauletovalarning tadqiqotlarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini loyiha-kontekstli ta'lim sharoitida shakllantirishning nazariy-metodik asoslari yoritilgan bo'lsa, O. V. Bachinaning ishlarida pedagog-defektologlarni tayyorlashda modulli-kontekstli yondashuvning imkoniyatlari ochib berilgan.

S. L. Rubinshteynning fikricha, nutq buzilishlarini tashxislash mahorati faqat nazariy kurs o'rganish orqali emas, balki diagnostika harakatlarini takroriy bajarish, ularning natijalarini tahlil qilish va yo'l qo'yilgan xatolarni aks ettirish jarayonida shakllanadi va takomillashadi - bu qoida logopedning diagnostik kompetensiyasini amaliy faoliyat orqali rivojlantirish zaruriyatini bevosita asoslaydi.

L. S. Vigotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" g'oyasi va nuqsonlarni korreksiya qilish prinsipi, shuningdek, P. Ya. Galperinning aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich shakllantirish nazariyasi diagnostik-korreksion kompetensiyani rivojlantirish metodikasining nazariy poydevorini tashkil etadi: bo'lajak logoped nafaqat korreksion metodlar haqida bilim olishi, balki ularni qo'llash vaziyatlarini amalda, kengaytirilgan indikativ asos orqali bosqichma-bosqich o'zlashtirishi lozim.

B. I. Xolmatov kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda faol o'qitish metodlarining rolini, D. B. Yakubjanova esa maxsus pedagogika va inklyuziv ta'lim masalalarini tadqiq etgan.

Shu bilan birga, ko'rib chiqilgan manbalarda diagnostika va korreksiya ixtisoslik modullari doirasida yagona, izchil metodik vositalar (yo'naltirish xaritasi, ish daftari, kompetensiya chek-listlari) orqali birlashtirishning amaliy metodikasi yetarlicha ishlab chiqilmagan, bu esa mazkur tadqiqotning ilmiy nishasini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Diagnostik-korreksion kompetensiya tadqiqotda ikki uzviy bog'liq tarkibiy qism birligi sifatida ko'rib chiqiladi:

- 1) **diagnostik komponent** - nutq nuqsonini, uning anatomik-fiziologik mexanizmlarini va namoyon bo'lish xususiyatlarini aniqlash, tekshirish protokolini to'ldirish qobiliyati;
- 2) **korreksion komponent** - tashxis natijalari asosida individual tuzatish (masalan, logopedik massaj) dasturini loyihalashtirish, uni izchil va xavfsiz tarzda amalga oshirish hamda natijani baholash qobiliyati.

Bu ikki komponentni birlashtirish uchun to'rt bosqichli mualliflik "yo'naltirish" texnologiyasi ishlab chiqildi: diagnostik, maqsadli yo'naltirish, bosqichma-bosqich hamrohlik qilish va refleksiv-baholovchi bosqichlar.

Texnologiyaning diagnostik bosqichi metodikani takomillashtirishning markaziy nuqtasini tashkil etadi: bu bosqichda talaba nafaqat nazariy bilim (anatomo-topografik ko'rsatmalar, ko'rsatma va kontrendikatsiyalar) bo'yicha sinovdan o'tkaziladi, balki unga faraziy klinik holat (masalan, spastik dizartriyal bola) asosida

tekshirish protokoli va tuzatish algoritmining bir qismini loyihalashtirish vazifasi beriladi. Shu tariqa diagnostika alohida bosqich sifatida emas, balki bevosita korreksion loyihalashtirish bilan bog'liq amaliy vazifa sifatida taqdim etiladi, bu esa an'anaviy uslubdagi diagnostika va korreksiyaning bir-biridan ajratib o'qitish kamchiligini bartaraf etadi.

Metodik ta'minot sifatida quyidagi vositalar qo'llanildi: modulga "yo'naltirish" xaritasi; "Anatomik-topografik ko'rsatmalar", "Massaj texnikasini bajarish algoritmlari" va "Harakatlarni mashq qilish kundaligi" bo'limlaridan iborat talaba ish daftari; kompetensiya chek-listlari; ikki haftada bir marta o'tkaziladigan tyutorlik sessiyalari, ular "Nutq xaritasini tahlil qilishdan individual tuzatish dasturini yozishga qanday o'tish mumkin?" savoli atrofida tuzilib, dastlabki topshiriq, o'z-o'zidan hisobot berish, refleksiv dialog ("Qaysi tuzatish yo'nalishlarini ustuvor deb hisoblaysiz va nima uchun?") hamda keyingi hafta uchun individual rejani birgalikda loyihalashtirish bosqichlarini o'z ichiga oladi; shuningdek, video yozuvlar asosidagi o'zaro va o'z-o'zini tahlil hamda o'quv jarayonini kuzatuvchi raqamli treker. Ushbu vositalarning barchasi diagnostik ma'lumotni korreksion qarorga aylantirish jarayonini talaba uchun izchil va nazorat qilinadigan harakatga aylantirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ishlab chiqilgan metodikaning samaradorligini o'rganish maqsadida Namangan davlat pedagogika instituti negizida "Maxsus pedagogika (logopediya)" yo'nalishi 4-kurs talabalari ishtirokida tajriba-sinov ishi o'tkazildi. Tadqiqotga jami 65 nafar talaba jalb etildi: 31 nafari eksperimental guruh (EG), 34 nafari nazorat guruhi (KG) sifatida ishtirok etdi. Tajriba "Logopedik texnologiyalar II" fani doirasida, amaliy o'rganish jihatidan nisbatan murakkab modullardan biri hisoblangan "Logopedik massaj" moduli misolida bir semestr (15 o'quv haftasi) davomida tashkil etildi. Tajriba-sinov jarayoni konstatatsiya, shakllantirish va nazorat bosqichlarini qamrab oldi.

Konstatatsiya bosqichida guruhlar o'rtasida o'rganilgan mezonlar bo'yicha statistik jihatdan ahamiyatli farq aniqlanmadi ($p > 0,05$). Bu holat guruhlarining boshlang'ich ko'rsatkichlari o'zaro yaqin bo'lganini ko'rsatadi. Diagnostik-korreksion kompetensiyaning shakllanish darajasi kognitiv (nazariy bilim), faoliyat (amaliy topshiriq - protokol va korreksion algoritmi loyihalashtirish sifati) hamda tartibga soluvchi (maqsad qo'yish, o'z-o'zini baholash, refleksiya) mezonlari asosida baholandi. Ekspert baholarining o'zaro moslik koeffitsienti $r = 0,87$ ni tashkil etgani baholash natijalarida ekspertlar fikrining nisbatan yuqori darajada muvofiqlashganini ko'rsatadi.

Nazorat bosqichida olingan yakuniy ko'rsatkichlarning qiyosiy tahlili eksperimental guruhda barcha uch mezon bo'yicha nazorat guruhiga nisbatan yuqoriroq natijalar qayd etilganini ko'rsatdi. Jumladan, kognitiv mezon bo'yicha eksperimental guruhda o'rtacha ball 26,4 ni, nazorat guruhida esa 21,8 ni tashkil etib, farq 4,6 ballga teng bo'ldi. Faoliyat mezon bo'yicha eksperimental guruhda 26,2 ball, nazorat guruhida 19,5 ball qayd etildi va ular o'rtasidagi farq 6,7 ballni tashkil etdi. Tartibga soluvchi mezon bo'yicha esa eksperimental guruhda 29,2 ball, nazorat guruhida 22,9 ball kuzatilib, farq 6,3 ballga teng bo'ldi. Har bir mezon bo'yicha maksimal ko'rsatkich 30 ball etib belgilangan.

Integral ko'rsatkich (90 balldan) eksperimental guruhda 81,8 ballni, nazorat guruhida esa 64,2 ballni tashkil etdi. Guruhlar o'rtasidagi umumiy farq 17,6 ballga teng bo'ldi. Mazkur natijalar ishlab chiqilgan metodik yondashuvning bo'lajak logopedlar diagnostik-korreksion kompetensiyasini rivojlantirishdagi imkoniyatlarini ko'rsatadi. Ayniqsa, faoliyat va tartibga soluvchi mezonlar bo'yicha qayd etilgan farqlar diagnostik topshiriqlarni korreksion loyihalashtirish bilan uyg'unlashtirishga asoslangan mashg'ulotlarning amaliy ahamiyatini ko'rsatishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tajriba-sinov ishi natijalari diagnostik va korreksion faoliyatni ixtisoslik modullari doirasida yagona metodik tizim asosida tashkil etish bo'lajak logopedlarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini ko'rsatadi. Xususan, yo'naltirish xaritasi, ish daftari, kompetensiya chek-listlari, tyutorlik sessiyalari va refleksiv topshiriqlardan o'zaro bog'liq holda foydalanish diagnostik ma'lumotlarni tahlil qilish hamda ular asosida korreksion faoliyatni rejalashtirish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin. Tadqiqotda amaliy-korreksion ko'nikmalar bo'yicha 45 foizlik, tartibga soluvchi va refleksiv ko'nikmalar bo'yicha esa 41 foizlik o'sish qayd etilgani mazkur metodik yondashuvning istiqbolli jihatlarini ko'rsatadi.

Olingan natijalardan kelib chiqib, quyidagi metodik tavsiyalarni ilgari surish mumkin.

Birinchidan, ixtisoslik modullarini o'qitishda diagnostik topshiriqlarni korreksion loyihalashtirish vazifalari bilan o'zaro bog'liq holda tashkil etish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, tyutorlik sessiyalari ssenariylarini "tashxisdan tuzatish dasturiga o'tish" mantig'i asosida ishlab chiqish talabalarining mustaqil kasbiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Uchinchidan, ishlab chiqilgan metodik vositalarni (ish daftari, yo'naltirish xaritasi, chek-listlar) tegishli mazmuniy va metodik moslashtirish asosida boshqa ixtisoslik modullarida, jumladan, duduqlanish, disleksiya hamda ovoz buzilishlari bo'yicha logopedik ishlarni o'rgatishda qo'llash imkoniyatlarini ko'rib chiqish mumkin.

Tadqiqot materiallaridan logopediya o'qituvchilarining malakasini oshirish kurslari, talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish hamda o'quv-uslubiy qo'llanmalarni ishlab chiqish jarayonida foydalanish mumkin. Kelgusida mazkur metodikaning samaradorligini kengroq tanlanma va turli ixtisoslik modullari doirasida o'rganish uning amaliy imkoniyatlarini yanada aniqlashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Пирниязова, Н. В., Бекимбетова, А. А., Даулетова, З. А. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini loyihakontekstli ta'lim sharoitida shakllantirish // Qoraqalpoq davlat universiteti axborotnomasi. - 2022. - № 1. - B. 121–126.
2. Бачина, О. В. Модульно-контекстный подход в подготовке педагогов-дефектологов // Наука и школа. - 2019. - № 3. - С. 73–79.
3. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии. - Санкт-Петербург: Питер, 2015. - 713 с.
4. Выготский, Л. С. Thought and Language / L. S. Vygotsky. - Cambridge: MIT Press, 2012. 392 p.
5. Асмолов, А. Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека. - Москва: Смысл; Академия, 2017. - 528 с.
6. Yakubjanova, D. B. Maxsus pedagogika va inklyuziv ta'lim masalalari. - Toshkent, 2021.
7. Xolmatov, B. I. Kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda faol o'qitish metodlarining roli // Pedagogik ta'lim jurnali. - 2023. - № 4.
8. Shodmanov, K. O., Xasanova, M. M. Malakaviy amaliyotlarni o'tkazish bo'yicha metodik tavsiyalar (logopediya talabalari uchun). - Namangan: NamDU, 2024. - 48 b.
9. Mamirova, F. S. Eshitishda nuqsoni mavjud o'quvchilarda kognitiv jarayonlar rivojlanishining psixologik xususiyatlari: psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. - Toshkent, 2025. - 168 b.
10. Umarov, E. D. Bo'lajak logopedlarni mustaqil ta'limni raqamlashtirish vositasida inklyuziv ta'limga tayyorlash metodikasi: pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. - Chirchiq, 2026. - 145 b.
11. Каршиева, С. Ш. Мутахассис тайёрлашда инновацион таълим технологиялари. - Тошкент: Fan va texnologiya, 2020.
12. Axmedov, A. Yu., Sherqo'ziyeva, Z. F. Ta'lim samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish // FarDU ilmiy xabarlari. - 2024. - 30(3). - B. 27.
13. Schunk, D. H. Learning Theories: An Educational Perspective. - 8th ed. - New York: Pearson, 2019. - 592 p.
14. Sarimsoqova, M. O. Ixtisoslik modullarini o'qitish samaradorligini oshirishga talabalarni yo'naltirish texnologiyalari: magistrlik dissertatsiyasi. - Namangan: NamDPI, 2026. - 72 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.